

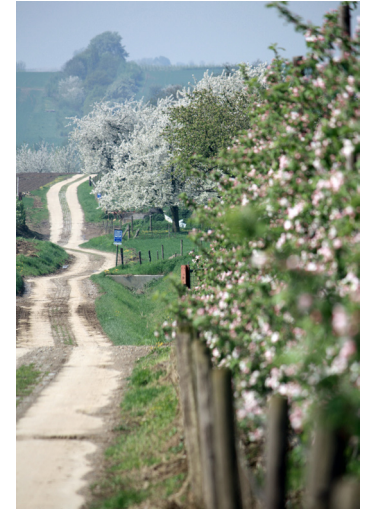
GIJS VAN VAERENBERGH
CONCEPTNOTA

Z-OUT
21 JANUARI 2011

INLEIDING

Voorliggende presentatie toont ons voorstel en onderzoek voor een kunstinstallatie in Borgloon in het kader van Z-OUT. De initiële vraag was een nieuwe kunstinstallatie te maken in of rond Borgloon rond één van de drie hoofdthema's: het landschap, de leegstaande kerken en de vierkantshoeven. Naar aanleiding van een vorig werk van Gijs Van Vaerenbergh in een kerk, werd gesuggereerd iets te doen met één of meerdere van de vele leegstaande parochiekerken. Wij zijn vertrokken van deze vraag, maar hebben deze niet geïnterpreteerd als een strikte randvoorwaarde. Tijdens het onderzoek dat we gevoerd hebben zijn er een aantal alternatieve ideeën of pistes opgeborreld die we niet uitgewerkt hebben maar die we op het einde van deze nota toch tonen om de dialoog met de curators te verrijken.

Voorafgaand aan de uitwerking van een projectvoorstel hebben we enkele bezoeken gebracht aan Borgloon en de omgeving en hebben we een boeiende rondleiding gekregen van cultuurcoördinator Renaat Roeykens. De twee aspecten die ons zijn bijgebleven en ons gestuurd hebben zijn enerzijds het indrukwekkende landschap (wanneer men naar Borgloon komt met de auto rijdt je geleidelijk een glooiend landschap binnen waar indrukwekkende vergezichten worden afgewisseld met gesloten perspectieven, afhankelijk van je positie op een heuvelrug of in een dal) en anderzijds de geschiedenis van de plek die heel sterk voelbaar is in het middeleeuwse stratenpatroon, de verstedelijkingsstructuur en de architectuur, waaronder de vele kerken, die tonen hoe deze samenleving vroeger was gestructureerd. Nu hun functie als religieuze-sociale ontmoetingsplaats mee geërodeerd is met de kerk en het geloof, blijft in zekere zin enkel hun betekenis als herkenningpunt en baken in het landschap over. Als (historisch) object spelen deze kerken vooral nog een belangrijk rol in de identiteit van de dorpsgemeenschappen. De kerk van Kuttehoven is anders dan die van Bommershoven, anders dan die van Grootloon, anders dan die van Haren etc.

PROJECTVOORSTEL

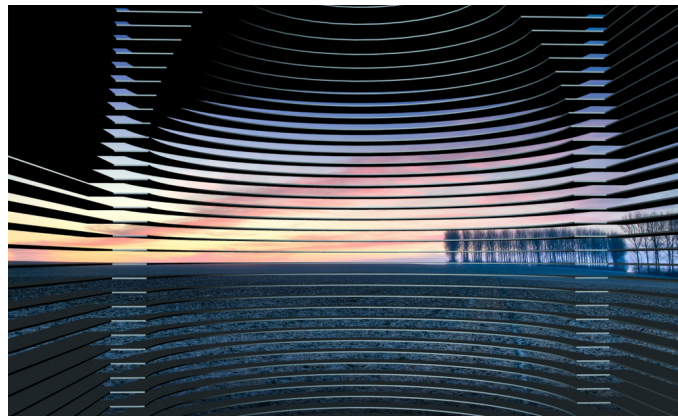
We stellen voor een constructie te maken die wordt opgebouwd uit een stapeling van fijne horizontale platen, gedragen door een lichte structuur. De stapeling van platen definiëren een bepaalde vorm of silhouet.

Dit principe, waarmee Gijs Van Vaerenbergh in vroeger onderzoek reeds experimenteerde, doet een merkwaardig visueel effect ontstaan, bepaald door de wetten van het perspectief. Afhankelijk van de positie van de kijker, is het nu op een heuvelrug, in het dal of op een helling, veraf of dichtbij, steeds lijkt er een deel van de installatie te verdwijnen. Dit komt omdat men op ooghoogte steeds door de installatie kan kijken. Dit betekent dat de perceptie van de installatie ook verandert als men zich beweegt, zij het te voet, per fiets of in de auto.

Op basis van deze logica kan eender welke vorm gesuggereerd (of gedeconstrueerd) worden. Om de installatie op een zeer directe manier te verankeren in de plek en de leefwereld van de bewoners, hebben we er voor gekozen de contour van een kerk te reconstrueren. Er ontstaat een soort archetypisch beeld, dat herkenbaar is voor iedereen, waardoor een breed publiek gemakkelijk(er) een ingang in het werk kan vinden. In onze tekeningen hebben we ons gebaseerd op een geschaalde versie van de kerk van Kuttekoven.

Vanbinnen wordt de installatie uitgehold volgens de contouren van de binnenruimte. Dit heeft niet alleen het voordeel dat er veel materiaal bespaard wordt. Er ontstaat een soort van dubbele silhouet waarbij de buitenste contour en de holte binnenin met elkaar interfereren. Het betekent ook dat men het werk kan binnengaan (deze kerk is niet gesloten voor publiek!). Hier keert de perceptie helemaal om. Van binnenuit wordt het een kijkdoo die onze blik op het landschap tekent.

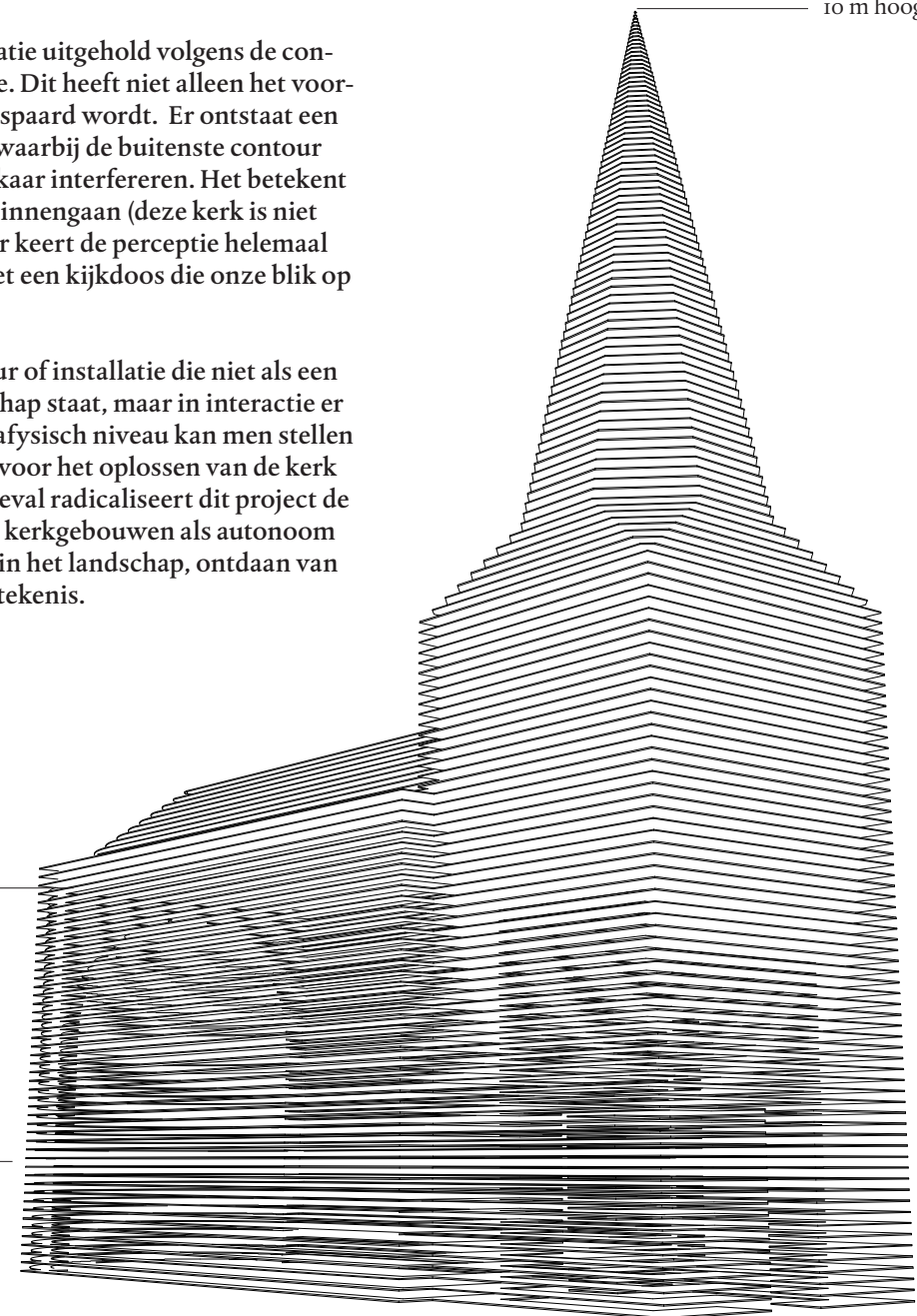
Het resultaat is een sculptuur of installatie die niet als een statisch object in het landschap staat, maar in interactie er mee gaat. Op een meer metafysisch niveau kan men stellen dat het werk symbool staat voor het oplossen van de kerk in de maatschappij. In alle geval radicaliseert dit project de hedendaagse functie van de kerkgebouwen als autonoom object en herkenningspunt in het landschap, ontdaan van zijn religieuze en sociale betekenis.

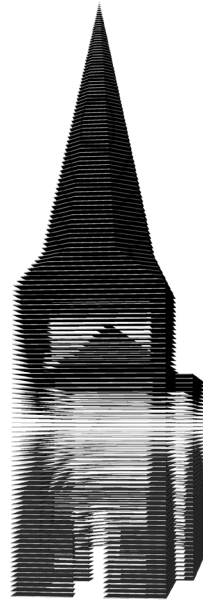
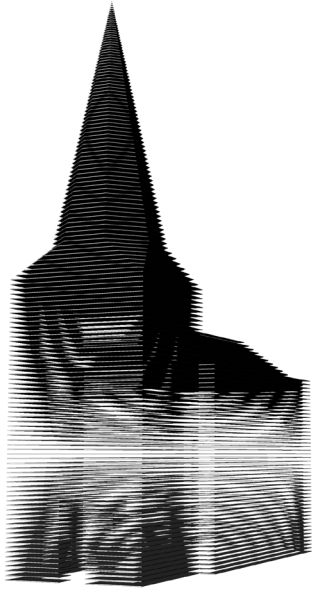
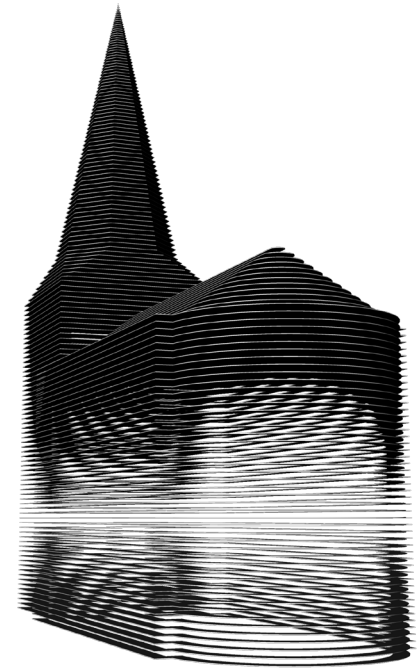
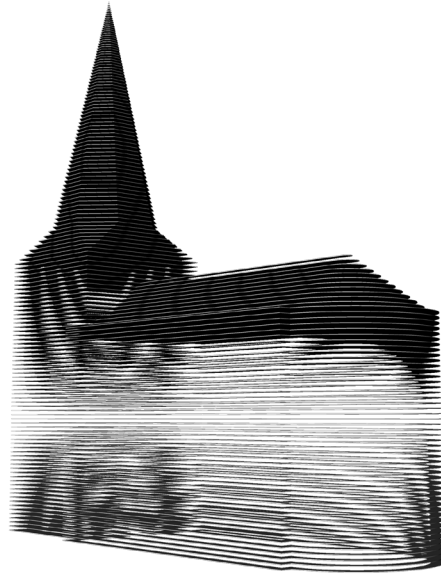
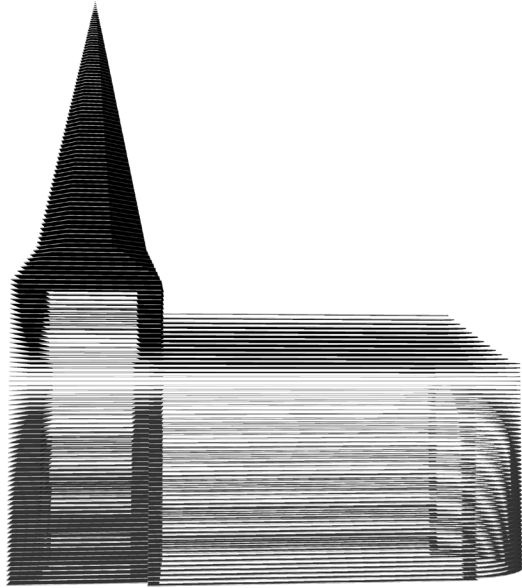

staalplaat 8mm

horizonlijn

10 m hoog

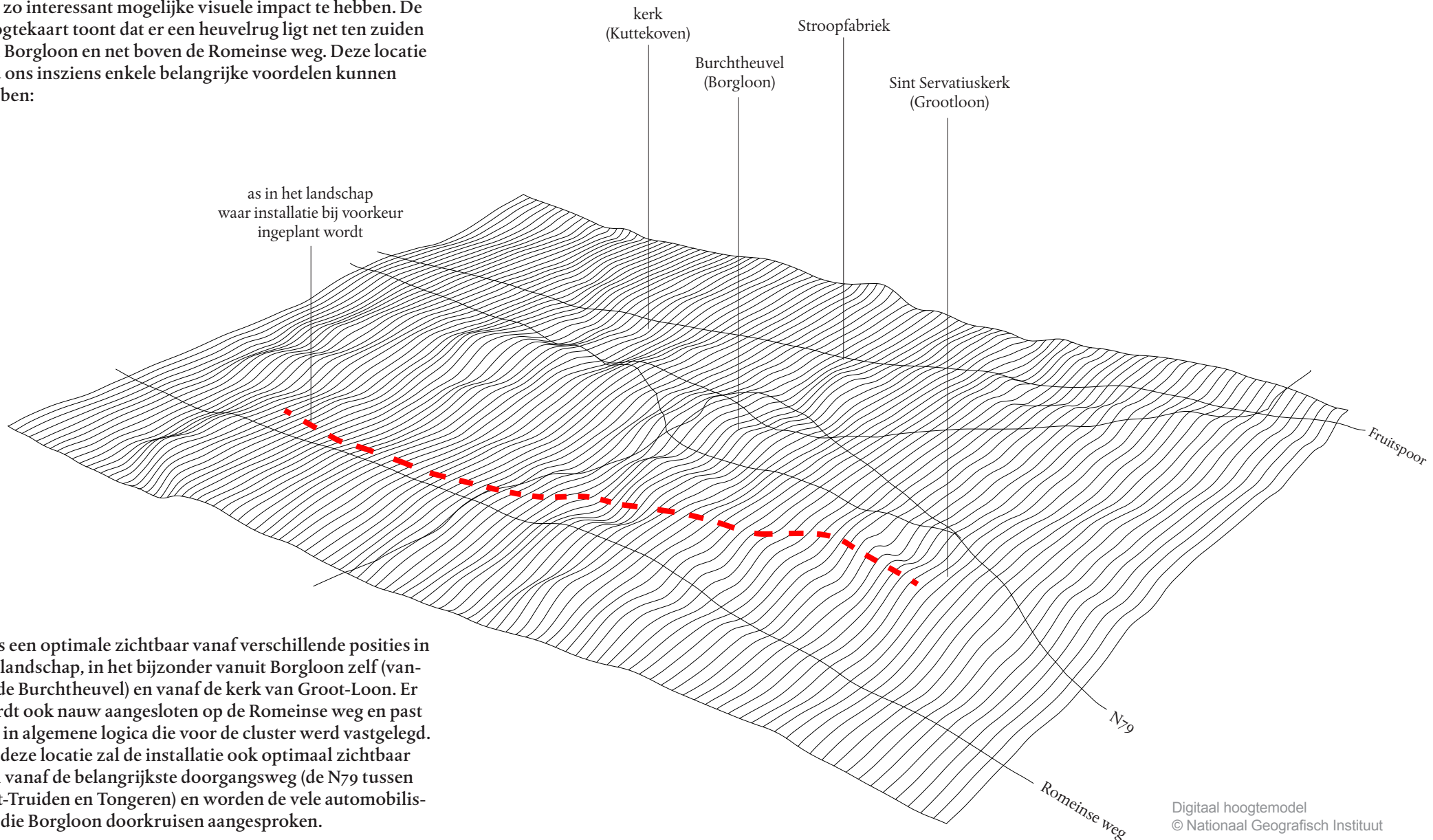

Simulaties vanuit verschillende standpunten. Op ooghoogte kijkt men door de installatie waardoor deze lijkt op te lossen.

INPLANTING

Op basis van een eerste analyse van het landschap suggereren we de installatie in te planten op een heuvelrug om een zo interessant mogelijke visuele impact te hebben. De hoogtekaart toont dat er een heuvelrug ligt net ten zuiden van Borgloon en net boven de Romeinse weg. Deze locatie zou ons insziens enkele belangrijke voordelen kunnen hebben:

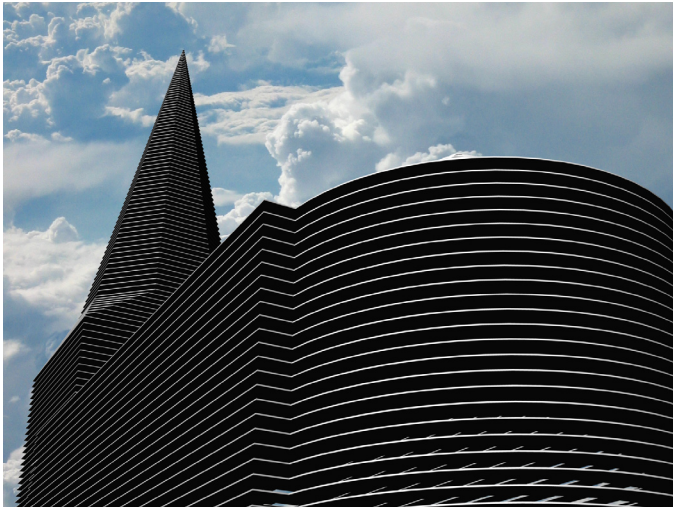
Er is een optimale zichtbaarheid vanaf verschillende posities in het landschap, in het bijzonder vanuit Borgloon zelf (vanop de Burchtheuvel) en vanaf de kerk van Groot-Loon. Er wordt ook nauw aangesloten op de Romeinse weg en past dus in algemene logica die voor de cluster werd vastgelegd. Op deze locatie zal de installatie ook optimaal zichtbaar zijn vanaf de belangrijkste doorgangsweg (de N79 tussen Sint-Truiden en Tongeren) en worden de vele automobilisten die Borgloon doorkruisen aangesproken.

UITVOERING

We zien de installatie uitgevoerd in staal. In deze fase hebben we contacten gehad met de staalbouwfirma Cravero (<http://www.cravero.eu/>), die veel ervaring heeft met het maken van bijzondere constructies in staal (zij hebben o.a. de Gotische torens gemaakt van Wim Delvoye). Zij zijn geïnteresseerd deze installatie mee uit te voeren en ze hebben hun advies gegeven voor planning en raming van dit dossier. Om op de prijs te besparen kan als alternatief ook onderzocht worden of er via sponsoring met een plaatse-lijke firma kan gewerkt worden.

Belangrijk voordeel van staal is dat het in atelier kan op maat gesneden en voorbereid worden. Dan kan het naar de site getransporteerd worden waar het gelast of gebout kan worden. Het voordeel van staal is dat het relatief makkelijk gedemonteerd kan worden en gerecupereerd (bijvoorbeeld in de stroopfabriek) of eventueel kan verkocht worden aan een schrootprijs.

Voor de stabiliteit kan worden samengewerkt met het Brusselse Ingenieursbureau Ney & partners. Wij hebben reeds enkele positieve samenwerkingen met hun achter de rug. Zij hebben ons ook advies verleend voor dit dossier.

RAMING

De raming is gestructureerd volgens drie blokken:

- 1) de verdere uitwerking van het ontwerp door Gijs Van Vaerenbergh;
- 2) Het ereloon van de ingenieur;
- 3) De productie.

Deze raming gaat er vanuit dat wij de uitwerking intens opvolgen om de kwaliteit van het eindresultaat te garanderen. Een prijs werd gegeven op basis van het aantal werkdagen waarbij een dagprijs van 320 euro werd gerekend. Het ereloon is een realistische schatting gedaan door het ingenieursbureau zelf.

Voor de prijs van de productie werd gerekend aan een staal prijs van 3 euro de kilo, een aanvaardbare staalprijs, bevestigd door de ingenieur. Belangrijke opmerking is dat voorlopig wordt uitgegaan van gewoon staal omdat het een tijdelijke installatie is. Voor een installatie van een langere duur dan 5 jaar moet eventueel gewerkt worden met Cortens staal, dat een betere weerstand biedt tegen weersomstandigheden.

De prijs van de productie hangt uiteraard sterk af van de geometrie die op basis van verder overleg uiteraard kan evolueren (hoe groter de installatie, hoe duurder).

Eerste aanzet van budget	20-1-2011	UITGAVEN				
Onderwerp	eenheid	Eenheidsprijs	Hoeveelheid	prijs	subtotaal	Totaal
1. Uitwerken ontwerp / Gijs Van Vaerenbergh						8.340
1.1 Uitwerken conceptschets	dagen	320	5	1.600		
1.2 Overleg aannemers	dagen	320	4	1.280		
Aannemers en producenten Verlichting						
1.3 Coördinatie	dagen	320	9	2.880		
- Ingenieur			3			
- Z33			4			
- Lokale betrokkenen			1			
- Verlichting (Schreder)			1			
1.4 Optimaliseren ontwerp op basis van overleg	dagen	320	3	960		
1.5 Uitvoeringsontwerp	dagen	320	5	1.620		
Plannen						
Bestek en meetstaat						
Vergelijken prijzen aannemers						
2. Ereloon Ney & partners (Ingenieur stabiliteit)						5000
Indicatieve raming op basis van de complexiteit	fft	fft			5000	
3. Productie						121.298
3.1 Maquette	fft	fft			1500	
Studiemaquette ter verificatie en ter ondersteuning van de communicatie met de verschillende partners						
3.1 Bouw installatie (Bedrijf Cravero)					115.958	
Funderingen gewapend beton	m3	400	6,4	2560		
Staalplaat	kg	3	27292	81.876		
Kolommen	kg	3	5000	15.000		
Transport staal	fft	fft		5000		
Afbraak	fft	fft	pro memorie (kan vermoedelijk gecompenseerd worden dr schrootprijs)			
Verlichting (ism Schreder)	fft	fft		6000		
Onvoorzien	5%			5.522		
3.2 Coördinatie						
Werfcontrole Gijs Van Vaerenbergh	dagen	320	12		3840	
TOTAAL EXCL BTW						134.638
BTW 21%						28.274
TOTAAL INCL BTW						162.912

PLANNING

Onderstaande planning gaat uit van het meest optimistische scenario en geeft dus de kortst mogelijke termijn waarbinnen de installatie kan gerealiseerd worden op basis van de informatie die we nu hebben.

2011

21 jan	Indiening conceptschets
1 feb - 14 feb	Uitwerking conceptschets en coördinatie projectpartners
15 feb - 1 maa	Overleg aannemers en coördinatie projectpartners
1 maa - 14 maa	Optimaliseren ontwerp Opmaak uitvoeringsdossier Bestellen staal
15 maa - 31 maa	Voorbereiding bouwplaats Plaatsen funderingen
1 apr - 15 apr	Voorbereiding staal in atelier
15 apr - 1 mei	Levering staal op bouwplaats Montage staalstructuur Plaatsing verlichting
2 mei	Opening

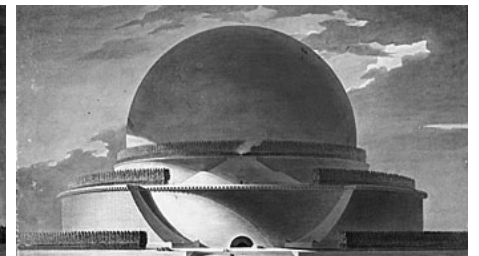
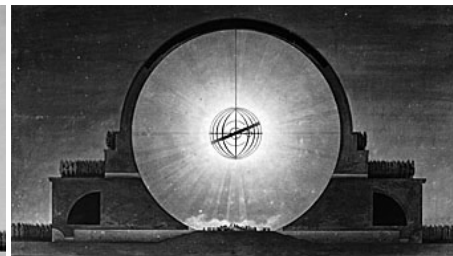
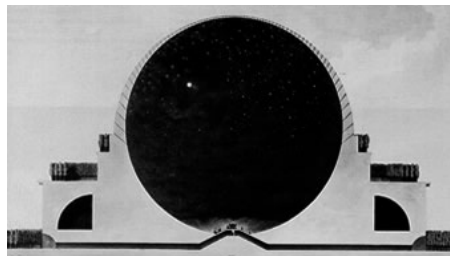

VARIANT 1

De eerste alternatieve piste die werd onderzocht, speelt met de vorm van de silhouet. Hier wordt gewerkt met een abstracte, maar universele vorm van de bolvormige sfeer. Dit werkt op een totaal andere manier als de silhouet van de kerk. Omdat de vorm niet verwijst naar iets in het bestaande landschap en door zijn platonische eenvoud, wordt dit een vreemd element in het landschap dat moeilijk te plaatsen is en daardoor ook vele emoties en associaties oproept. Bovendien heeft het object geen schaal, waardoor een bevreemdende en facinerende relatie met het landschap wordt aangegaan. Ook hier speelt het optisch principe dat de figuur zichzelf perspectivisch 'opent' ter hoogte van de horizonlijn.

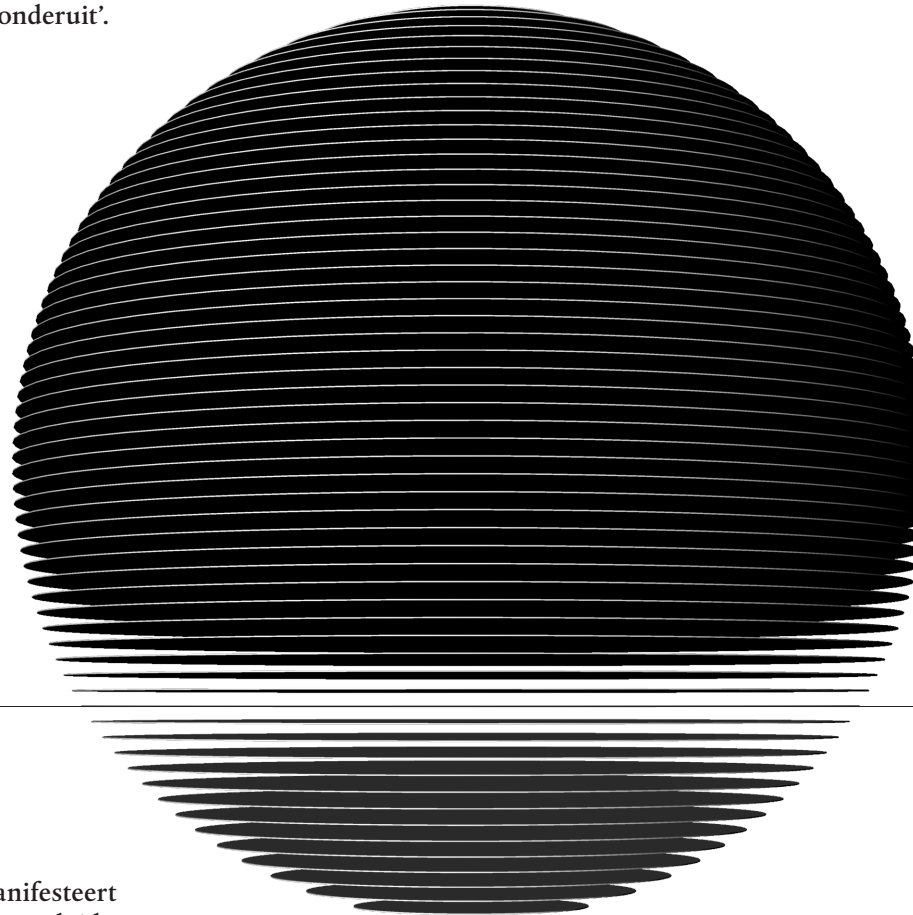

Etienne - Louis Boullée
Graf voor Isaac Newton

PRINCIPE

Het visueel spel van de stapeling in het landschap is te danken aan het perspectief. Onderaan de sfeer zien we de bovenzijde van de platen. Bovenaan de sfeer zien we de onderzijde van de platen. Elke zijde kan een andere kleur of afwerking hebben (bv al dan niet afgewerkt zodat roestvorming langzaam in werking treedt). Gezien de hoge densiteit zien we dus langzaam van 'bovenop' naar 'onderuit'.

horizonlijn

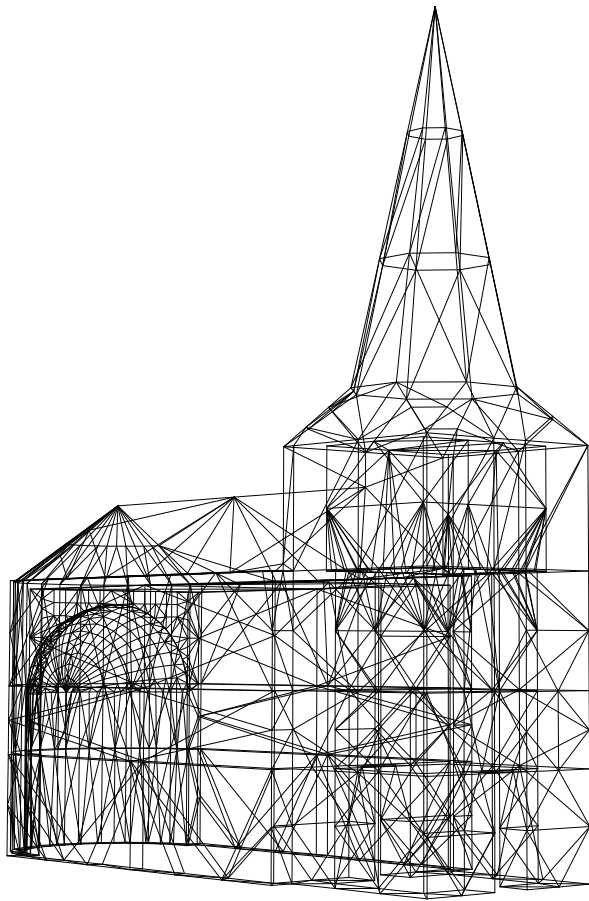
Subfiguur 1
onderzijde platen
zichtbaar

Subfiguur 2
bovenzijde platen
zichtbaar

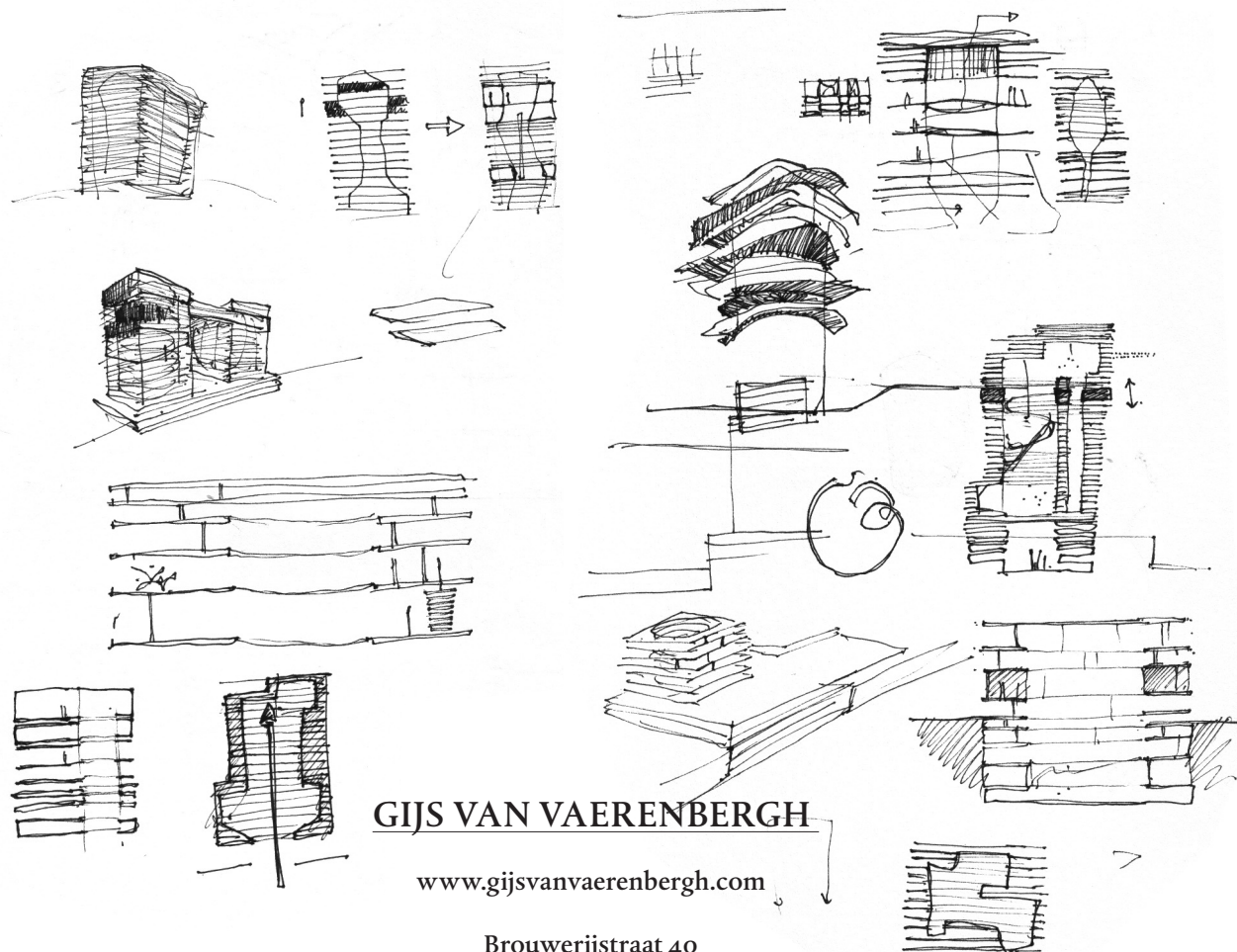
De plaats waar deze overgang zich het hardst manifesteert is ter hoogte van de horizonlijn. De horizonlijn, een duidelijke aftekening tussen lucht en land, loopt dus steeds doorheen de figuur. Omdat deze lijn zich verplaatst afhankelijk van de positie (afstand en hoogte) van de toeschouwer in het landschap, is de perceptie van de sfeer altijd verschillend en uniek.

VARIANT 2

De tweede variant werkt ook met de silhouet van de kerk, maar reconstrueert deze door middel van de vakwerkstructuren die ook gebruikt in de typische electriciteitspalen die men hier ook in het landschap ziet. Hier kan met eenzelfde budget een veel grotere installatie gebouwd worden. De taal en layourt van de vlakken verwijst ook naar (computer)models. Een model (maquette) als een ruimtelijke herinterpretatie van een nog te ontwerpen of reeds gerealiseerd gebouw is op zichzelf een nieuw ontwerp.

GIJS VAN VAERENBERGH

www.gijsvanvaerenbergh.com

Brouwerijstraat 40
1050 Brussel

Arnout Van Vaerenbergh
arnout@gijsvanvaerenbergh.com
+32 479 / 75 80 86

Pieterjan Gijs
pieterjan@gijsvanvaerenbergh.com
+32 485 / 83 78 31